

C/2024/1818

11.3.2024

Wyrok Trybunału (wielka izba) z dnia 21 grudnia 2023 r. (wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożone przez Landgericht Ravensburg – Niemcy) – VK (C-38/21), F.F. (C-47/21), CR, AY, ML, BQ (C-232/21)/BMW Bank GmbH (C-38/21), C. Bank AG (C-47/21), Volkswagen Bank GmbH, Audi Bank (C-232/21)

(Sprawy połączone C-38/21 ⁽¹⁾, C-47/21 ⁽²⁾ i C-232/21 ⁽³⁾, BMW Bank i in.)

[Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Umowa leasingu pojazdu samochodowego bez obowiązku wykupu – Dyrektywa 2008/48/WE – Artykuł 2 ust. 2 lit. d) – Pojęcie „umowy leasingu bez obowiązku wykupu przedmiotu umowy” – Dyrektywa 2002/65/WE – Artykuł 1 ust. 1 i art. 2 lit. b) – Pojęcie „umowy o świadczenie usług finansowych” – Dyrektywa 2011/83/UE – Artykuł 2 pkt 6 i art. 3 ust. 1 – Pojęcie „umowy o świadczenie usług” – Artykuł 2 pkt 7 – Pojęcie „umowy zawieranej na odległość” – Artykuł 2 pkt 8 – Pojęcie „umowy zawieranej poza lokalem przedsiębiorstwa” – Artykuł 16 lit. l) – Wyjątek od prawa do odstąpienia od umowy w odniesieniu do świadczenia usług w zakresie najmu samochodów – Umowa o kredyt przeznaczony na zakup pojazdu samochodowego – Dyrektywa 2008/48 – Artykuł 10 ust. 2 – Wymogi dotyczące informacji, które należy wskazać w umowie – Domniemanie dopełnienia obowiązku udzielenia informacji w przypadku skorzystania z określonego prawem wzorca informacji – Brak bezpośredniego skutku horyzontalnego dyrektywy – Artykuł 14 ust. 1 – Prawo do odstąpienia od umowy – Rozpoczęcie biegu terminu na odstąpienie od umowy w przypadku niepełnych lub nieprawidłowych informacji – Wykonanie prawa do odstąpienia od umowy stanowiące nadużycie – Prekluzja w odniesieniu do prawa do odstąpienia od umowy – Obowiązek uprzedniego zwrotu pojazdu w razie skorzystania z prawa do odstąpienia od umowy o kredyt wiązany]

(C/2024/1818)

Język postępowania: niemiecki

Sąd odsyłający

Landgericht Ravensburg

Strony w postępowaniach głównych

Strony powodowe: VK (C-38/21), F.F. (C-47/21), CR, AY, ML, BQ (C-232/21)

Strony pozwane: BMW Bank GmbH (C-38/21), C. Bank AG (C-47/21), Volkswagen Bank GmbH, Audi Bank (C-232/21)

Sentencja

- 1) Artykuł 2 pkt 6 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE z dnia 25 października 2011 r. w sprawie praw konsumentów, zmieniającej dyrektywę Rady 93/13/EWG i dyrektywę 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającej dyrektywę Rady 85/577/EWG i dyrektywę 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, w związku z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2011/83,

należy interpretować w ten sposób, że:

umowa leasingu pojazdu samochodowego charakteryzująca się tym, że ani ta umowa, ani umowa odrębna nie nakładają na konsumenta obowiązku wykupu pojazdu na koniec okresu obowiązywania umowy, wchodzi w zakres stosowania owej dyrektywy jako „umowa o świadczenie usług” w rozumieniu jej art. 2 pkt 6. Umowa taka nie wchodzi natomiast w zakres stosowania dyrektywy 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 września 2002 r. dotyczącej sprzedaży konsumentom usług finansowych na odległość oraz zmieniającej dyrektywę Rady 90/619/EWG oraz dyrektywy 97/7/WE i 98/27/WE ani dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG.

⁽¹⁾ Dz.U. C 128 z 12.4.2021.

⁽²⁾ Dz.U. C 189 z 17.5.2021.

⁽³⁾ Dz.U. C 297 z 26.7.2021.

2) Artykuł 2 pkt 7 dyrektywy 2011/83

należy interpretować w ten sposób, że:

umowa o świadczenie usług w rozumieniu art. 2 pkt 6 tej dyrektywy zawarta między konsumentem a przedsiębiorcą przy użyciu środków porozumiewania się na odległość, nie może zostać uznana za „umowę zawieraną na odległość” w rozumieniu pierwszego z tych przepisów, jeżeli zawarcie umowy zostało poprzedzone etapem negocjacji, który odbył się przy jednoczesnej fizycznej obecności konsumenta i pośrednika działającego w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy, w toku których ów konsument otrzymał ze strony pośrednika, do celów owych negocjacji, ogół informacji wskazanych w art. 6 wspomnianej dyrektywy i mógł zadać temu pośrednikowi pytania dotyczące zamierzonej umowy lub przedstawionej mu oferty celem rozwiania wszelkich wątpliwości co do zakresu jego ewentualnego związania się umową z przedsiębiorcą.

3) Artykuł 2 pkt 8 lit. a) dyrektywy 2011/83

należy interpretować w ten sposób, że:

umowa o świadczenie usług w rozumieniu art. 2 pkt 6 tej dyrektywy zawarta między konsumentem a przedsiębiorcą nie może zostać uznana za „umowę zawieraną poza lokalem przedsiębiorstwa” w rozumieniu pierwszego z tych przepisów, jeżeli na etapie przygotowywania zawarcia umowy za pomocą środków porozumiewania się na odległość konsument udał się do lokalu przedsiębiorstwa pośrednika działającego w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy do celów negocjowania tej umowy, lecz aktywnego w innej dziedzinie niż ten przedsiębiorca, o ile konsument ten mógł, z perspektywy przeciętnego konsumenta, który jest właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny, oczekiwać, udając się do lokalu przedsiębiorstwa tego pośrednika, że ów pośrednik nawiąże z nim kontakt celem negocjowania i zawarcia umowy o świadczenie usług z przedsiębiorcą, a poza tym mógł z łatwością zrozumieć, że ów pośrednik działa w imieniu lub na rzecz przedsiębiorcy.

4) Artykuł 16 lit. l) dyrektywy 2011/83

należy interpretować w ten sposób, że:

wyjątek od prawa do odstąpienia od umowy przewidziany w tym przepisie w odniesieniu do umów zawieranych na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa objętych zakresem stosowania tej dyrektywy i dotyczący usług najmu samochodów, w odniesieniu do których umowa przewiduje konkretny dzień lub okres świadczenia usługi, jest skuteczny wobec umowy leasingu pojazdu samochodowego zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem i uznanej za umowę o świadczenie usług zawartą na odległość lub poza lokalem przedsiębiorstwa w rozumieniu tej dyrektywy, o ile główny przedmiot tej umowy polega na umożliwieniu konsumentowi wykorzystania pojazdu przez konkretny okres przewidziany w tej umowie w zamian za regularne wpłaty kwot pieniężnych.

5) Artykuł 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu ustanawiającemu domniemanie ustawowe, zgodnie z którym przedsiębiorca dochowuje spoczywającego na nim obowiązku poinformowania konsumenta o przysługującym mu prawie do odstąpienia od umowy, jeżeli w umowie dokona odesłania do przepisów krajowych, które z kolei odsyłają do wzorca ustawowego w tym zakresie, wykorzystując przy tym zawarte w tym wzorcu postanowienia, które nie są zgodne z wymogami tego przepisu dyrektywy. W braku możliwości dokonania wykładni rozpatrywanego uregulowania krajowego w sposób zgodny z dyrektywą 2008/48 sąd krajowy rozpoznający spór, którego stronami są wyłącznie jednostki, nie ma obowiązku, na podstawie samego prawa Unii, odstąpić od stosowania takiego uregulowania, z zastrzeżeniem jednak możliwości odstąpienia przez ten sąd od stosowania wspomnianych przepisów na mocy prawa krajowego, a w braku takiej możliwości – w oparciu o prawo poszkodowanego w wyniku niezgodności prawa krajowego z prawem Unii do uzyskania naprawienia poniesionej przez niego szkody.

6) Artykuł 10 ust. 2 lit. p) dyrektywy 2008/48 w związku z jej art. 14 ust. 3 lit. b)

należy interpretować w ten sposób, że:

wysokość odsetek należnych w stosunku dziennym mających zastosowanie w razie wykonania przez konsumenta prawa do odstąpienia od umowy, którą należy podać w umowie o kredyt na podstawie tego przepisu, w żadnym wypadku nie może być wyższa od kwoty wynikającej arytmetycznie z uzgodnionej w tej umowie stopy oprocentowania kredytu. Informacje zawarte w umowie w odniesieniu do kwoty odsetek należnych w stosunku dziennym powinny być podane w sposób jasny i zwięzły, tak aby, w szczególności, w powiązaniu z innymi informacjami, były pozbawione wszelkich nieścisłości, które obiektywnie mogą wprowadzić przeciętnego konsumenta, właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego, w błąd co do kwoty odsetek należnych w stosunku dziennym, którą ostatecznie będzie musiał uiścić. W braku informacji spełniających powyższe wymogi żadna kwota odsetek należnych w stosunku dziennym nie jest należna.

7) Artykuł 10 ust. 2 lit. t) dyrektywy 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

istotne informacje dotyczące wszystkich pozasądowych postępowań reklamacyjnych lub odwoławczych muszą być podane do wiadomości w umowie kredytowej, podobnie jak, w stosownym przypadku, koszty każdej z tych procedur, to, czy reklamację lub odwołanie należy złożyć poprzez przesłanie ich pocztą tradycyjną, czy też w drodze elektronicznej, adres poczty tradycyjnej lub elektronicznej, na który należy przesłać roszczenie reklamacyjne lub odwołanie, oraz inne warunki formalne, którym podlega ta reklamacja lub to odwołanie, przy czym nie jest wystarczające samo odesłanie w umowie o kredyt do regulaminu, z którym można się zapoznać na żądanie lub dostępnym w Internecie, czy też do innego aktu lub dokumentu dotyczącego zasad dostępu do pozasądowych mechanizmów reklamacyjnych i odwoławczych.

8) Artykuł 10 ust. 2 lit. r) dyrektywy 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

umowa o kredyt musi co do zasady, w odniesieniu do obliczania rekompensaty należnej w przypadku przedterminowej spłaty kredytu, wskazywać metodę obliczania tej rekompensaty w sposób konkretny i łatwo zrozumiały dla przeciętnego konsumenta, właściwie poinformowanego oraz dostatecznie uważnego i rozsądnego, tak aby mógł on ustalić kwotę rekompensaty należnej w przypadku przedterminowej spłaty na podstawie informacji podanych tej w umowie. Jednakże nawet w braku wskazania konkretnej i łatwo zrozumiałej metody obliczeń taka umowa może spełniać przewidziany w tym przepisie obowiązek, o ile zawiera inne elementy pozwalające konsumentowi na określenie z łatwością kwoty owej rekompensaty, w szczególności jej kwoty maksymalnej, którą będzie musiał uiścić w razie wcześniejszej spłaty kredytu.

9) Artykuł 14 ust. 1 akapit drugi lit. b) dyrektywy 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

jeżeli informacja udzielona przez kredytodawcę konsumentowi zgodnie z art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48 okaże się niepełna lub błędna, termin na odstąpienie od umowy rozpoczyna bieg tylko wtedy, gdy ów niepełny lub błędny charakter tej informacji nie może wpłynąć na zdolność konsumenta do oceny zakresu jego praw i obowiązków wynikających z tej dyrektywy ani na jego decyzję o zawarciu umowy, i pozbawić go, w stosownym przypadku, możliwości wykonywania jego praw zasadniczo na tych samych warunkach co te, które by przeważały, gdyby ta informacja została podana w sposób pełny i dokładny.

10) Artykuł 10 ust. 2 lit. l) dyrektywy 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

umowa o kredyt powinna wskazywać, w formie konkretnej wartości procentowej, stopę odsetek za opóźnienie mającą zastosowanie w chwili zawarcia umowy oraz opisywać w konkretny sposób mechanizm zmiany tej stopy odsetek. Jeżeli wspomniana stopa jest ustalana wedle stopy referencyjnej odsetek zmiennej w czasie, umowa o kredyt powinna wskazywać tę stopę referencyjną odsetek mającą zastosowanie w dniu zawarcia umowy, przy czym metoda obliczania stopy odsetek za opóźnienie wedle zmiennej stopy referencyjnej musi zostać przedstawiona w umowie w sposób łatwo zrozumiały dla przeciętnego konsumenta nieposiadającego specjalistycznej wiedzy w dziedzinie finansowej, tak aby był on w stanie obliczyć stopę odsetek za opóźnienie na podstawie informacji zawartych w samej umowie. Ponadto w umowie o kredyt należy przedstawić częstotliwość zmiany owej stopy referencyjnej, nawet jeśli jest ona określona w przepisach krajowych.

11) Artykuł 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

wykonanie umowy o kredyt w całości powoduje wygaśnięcie prawa do odstąpienia od niej. Ponadto kredytodawca nie może skutecznie utrzymywać, że skorzystanie przez konsumenta – ze względu na jego zachowanie między zawarciem umowy a wykonaniem prawa do odstąpienia od niej, a nawet po wykonaniu tego prawa – z prawa do odstąpienia od umowy ma charakter nadużycia, jeżeli z powodu niepełnego lub błędnego charakteru informacji w umowie o kredyt, z naruszeniem art. 10 ust. 2 dyrektywy 2008/48, termin na odstąpienie od umowy nie rozpoczął biegu z tego powodu, iż zostało wykazane, że niepełny lub błędny charakter owej informacji wpłynął na zdolność konsumenta do oceny zakresu jego praw i obowiązków wynikających z dyrektywy 2008/48 oraz na jego decyzję o zawarciu umowy.

12) Dyrektywę 2008/48

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi ona na przeszkodzie temu, aby kredytodawca mógł, w sytuacji gdy konsument wykonuje prawo do odstąpienia od umowy zgodnie z art. 14 ust. 1 tej dyrektywy, powoływać się na prekluzję w odniesieniu do tego prawa na podstawie przepisów krajowych, gdy co najmniej jedna z informacji obowiązkowych, o których mowa w art. 10 ust. 2 wspomnianej dyrektywy, nie została zawarta w umowie o kredyt albo została w niej zawarta w sposób niepełny lub błędny i nie została należycie przekazana później i gdy, z tego powodu, termin na odstąpienie od umowy przewidziany w tym art. 14 ust. 1 nie rozpoczął biegu.

13) Artykuł 14 ust. 1 dyrektywy 2008/48 w związku z zasadą skuteczności

należy interpretować w ten sposób, że:

stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które przewiduje, że w sytuacji gdy konsument odstępuje od umowy o kredyt wiązany w rozumieniu art. 3 lit. n) tej dyrektywy, musi on zwrócić kredytodawcy przedmiot finansowania z kredytu lub wezwać kredytobiorcę do odebrania tego przedmiotu, podczas gdy kredytodawca nie ma obowiązku dokonania w tym samym momencie zwrotu rat kredytu już uiszczonych przez kredytobiorcę.
